

**Något om Posten  
i Listerby socken**

**Erik Lindgren**

**POSTHISTORISK SKRIFTSERIE 107**

Uppdaterad 1996

### Dubbla postnät

I åtskilliga brev i december 1873 underrättades postmästarna av poststyrelsen om vissa förändringar i postgången som skulle genomföras vid det stundande årsskiftet.

Den 15 december 1873 daterades ett sådant brev till postmästaren i Ronneby. Informationen baserades på överläggningar med länsstyrelsen, vilka hade bekräftats i brev från landskansliet till poststyrelsen den 29 oktober och den 24 november 1873. De avsåg "den särskilda postföring och de nya postanstalter vilka bliva erforderliga för ersättande av den ordinarie kronobrevbäringen".

Kronobrevbäringen som nu skulle avskaffas var ett komplement till den ordinarie postgången. Regeringens förbindelser med de olika landsändarna genom kronobrevbäring hade redan en vid förgrening när postverkets linjer organiserades och kompletterades. Det ordinarie postnätet var däremot otillräckligt och kunde i många fall inte användas för befordran av brev mellan exempelvis landshövding, kronobefallningsman, präster och lantmätare.

Det egna nät som kronobrevbäringen utgjorde var på många punkter sammanlänkat med riksnätet. Därför utnyttjade kronobrevbäringen Postens nät på vissa delsträckor. Detta medförde således efter hand som det utvecklades en lättnad i kronobrevbäringens organisation. För kronobrevbäringen fanns sedan 1500-talet vissa hemman indelade. Kompensation för deras arbetsprestation var viss befrielse från offentliga pålagor. Efter hand som denna form av skattebefrielse minskade eller upphörde, lämnades ersättning in natura eller kontant till kronobrevbärarna.

Landshövdingarna hade ursprungligen var och en för sig bestämt om kronobrevbäringsnätet i det egna området. Genom en kunglig förordning 1830 blev emellertid formen för kronobrevbäring någorlunda likartad över hela landet. Kronobrevbäring skulle sålunda anordnas två dagar i varje vecka, en periodicitet som gick igen i de flesta fall när Posten lade upp egna kompletterande linjer med början 1874 och i det egna nätet i stort sett inlemmade kronobrevbäringsnätet.

Den allmänna postens nät skulle dessutom kompletteras med poststationer, "en i var socken, om så behövdes" enligt 1873 års riksdagsbeslut. På tre år ökade därigenom antalet poststationer med ca 1300. Ändå kom många socknar att känna sig förfördelade genom att de inte fick egna poststationer.

#### **Listerby fick egen poststation**

Listerby församling behövde inte känna sig förfördelad. Överenskommelsen mellan landskansliet och Posten omfattade nämligen bland annat att en poststation skulle inrättas med 1874 års ingång i Listerby. Kantor Per Theofil Lagerstedt utsågs till föreståndare med 200 kronor i årsarvode.

Nu kunde listerbyfolket uträtta sina ärenden vid en fast poststation. Tidigare hade de fått passa postföraren på linjen mellan Karlskrona och Kristianstad. Till denne kunde de lämna post mot betalning efter vissa grunder. De kunde också ordna sin korrespondens genom att anlita socknens postväska, som utväxlades med postkontoret i Ronneby. I sådana fall fick man möta upp vid gudstjänsten och hämta eller lämna post efter denna.

Det blev vid tillkomsten av poststationen i Listerby komplikationer genom att den inte låg utmed diligensförarens färdväg. I ett remissärende som avsåg krav från diligensförarna John Lindvall i Skillinge och Enar Swensson i Anglemåla på ersättning för avvikelse från färdvägen uttalade poststationsföreståndare Lagerstedt bland annat följande:

"Orsaken till att stationen förlades där den nu är (730 alnar från landsvägen) var den, att i Listerby ej fanns

någon person som Landshövdingeämbetet fann tjänlig till föreståndare närmare landsvägen, emedan de personer som äro närmare utgöres av en bonde och några backstuboar, vars innevånare icke kunna skriva eller läsa skrivet".

#### **Liten lön för mycken möda**

En liten uppfattning om arbetets omfattning för poststationsföreståndare Lagerstedt får man genom hans brev till poststyrelsen den 24 januari 1875, i vilket han begärde högre ersättning för sina bestyr. Brevet som återges i faksimil på nästa sida, ledde till att hans årsarvode ökade till 300 kronor.

När kantor Lagerstedt var färdig med sin gärning som poststationsföreståndare efter närmare tre decennier övertog bagaremästare August Heinrich Kläning arbetet den 1 juli 1903. Årsarvodet var fortfarande 300 kronor men höjdes den 1 oktober 1916 till 420 kronor. Dessförinnan hade det förstärkts med ett biträdesanslag på 120 kronor från den 1 mars 1910. Kläning avgick den 30 juni 1917 och efterträddes av änkefru Hilda Andersson vars tjänstgöring i Posten blev en parentes. Redan den 1 april 1918 tog nämligen hemmansägaren John Teodor Gustafsson över och stannade vid sin läst i något mer än 30 år. Han hade även ett avtal om postföring mellan Listerby och Johannishus. Hans efterträdare blev sonen Folke Gustafsson, som år 1974 fick uppleva att poststationen flyttades till nya moderna lokaler. Det hade strax dessförinnan varit på tal att dra in poststationen enligt postdirektionens etableringsplan.

I samband med att de nya lokalerna togs i bruk inrättades också s k stadsbrevbäring den 1 april 1974 i Johannishus och Listerby. Villaägarna fick posten hemburen till postlådor vid tomtgränserna.

Vid slutet af år 1873 ötog, sig under tecknad att mot ett  
anvisadt ärligt arvode af 200 kronor förestå Poststationen i  
Listerby. Det var mig då fränt att fullt genomskåda vidden  
af det arbete, som med denna befattning var förenad. Erfaren-  
heten har sedermera visat att det lönnade arvodet kom att stå  
i väl frägt förhållande till detta arbete. Det är därför med  
tillförsigt till Kongl. General Poststyrelsens billighetskänsla, som  
jag härmed lofva vägar vördnadsfullt ankhälla om någon förbät-  
ring i det ärliga arvodet och tillåter jag mig att försom står för  
en sådan ankhellan förestå Kongl. General Poststyrelsens uppmärk-  
samhet på de sakförhållanden, som synas gifva mig hopp om  
bifall till en sådan ankhellan.

Vid Listerby poststation expedieras 20 poster hvarje vecka  
af hvilka åtminstone under det förflutna året oftast 9,5  
poster anlöfte stationen hvarje natt. Häraf förde visa sig  
att föreståndarens tid dagligen varit tagen i anspråk uti Post-  
verkets tjänst. Även vid jämförelse med det arvode, som med-  
gifvits föreståndarne vid flere stationer inom provinsen  
af samma klass som Listerby ställa sig under tecknads vill-  
kor nog ofördelaktigt. Så expedieras vid Tukavits station  
16 poster i veckan, hvaremot föreståndaren åtnjuter ett ar-  
vode af 400 kronor; Vid Hasselstad, med 8 poster i veckan,  
åtnjuter föreståndaren 200 kronor och vid Hjortsberga, med  
4 poster under samma tid, 150. kronor. Dessa sakförhållan-  
den, förde tala derhän att det ej må synas vara framgån-  
get ur en blandervärd missbelätenhet, då jag vägar vända  
mig till Kongl. General Poststyrelsen med vördnadsfull an-  
khellan om någon förbättring uti det med min befattning  
förenade ärliga arvodet.

Listerby, den 27 januari 1875.

P. T. Lagerstedt  
Poststations föreståndare.

### Misshaglig namnändring

Dessförinnan hade poststationens namn ändrats från  
Listerby till Johannishus 2. Det skedde med 1969 års  
ingång i Postens strävan att minska antalet adress-  
enheter. Ännu en ändring inträdde i november 1979 då  
poststationen i Listerby döptes om från Johannishus 2  
till Ronneby 4. Så heter den ännu i dag med Lisbeth  
Svensson som föreståndare. Den interna termen är dock  
inte längre poststation utan postkontor. Många vindar  
har blåst inom Posten, särskilt starka under de båda  
senaste decennierna. En vind håller på att vända genom  
att man börjat tänka om och ger ett och annat postkontor  
tillbaka sitt rätta namn. Hur det kommer att gå med  
Listerby vet man ingenting om - kvoten är bara 10 namn-  
korrigeringar per år enligt normerna.

När namnet för Listerby poststation ändrades första  
gången, var kyrkoherde Gunnar Olsson en av dem som  
reagerade sunt. I en insändare i Blekinge Läns Tidning  
skrev han bl a följande i mars 1968:

"Här dimper ner i våra brevlådor ett meddelande, att  
fr o m 1 april upphör Listerby som postadress och blir  
Johannishus 2. Man kunde tro, att det var ett april-  
skämt, men en förfrågan hos postmästaren i Karlskrona  
ger annat besked.

Först förfarandet. Han meddelar att postverket muntligt  
och skriftligt lagt fram förslaget för de kommunala myn-  
digheterna i Ronneby och att en listerbybo som sakkunnig  
skulle där yttrat sig för detta ändringsförslag. Det man  
har svårt att fatta är, att postverket, som besitter en  
sådan enastående informationsmöjlighet att man gratis  
kan nå varenda hushåll via postlådan, inte i god tid och  
med saklig motivering för ett så här genomgripande  
förslag meddelar direkt till sina kunder de planeringar  
som rör dem.

Postverkets strävan efter färre adressenheter gick så långt att  
posten i Listerby fick namnet Ronneby 4 i november 1979. Detta  
överlämnades på entreprenad den 1 oktober 1993 till Listerby Livs AB.

## Lantbrevbäring från Listerby

I vårt land infördes lantbrevbäring med början redan 1878. Två av de relativt få linjer som kom till stånd vid årets början gick från Listerby poststation, den ena 1,5 mil lång över Hasslö till Aspö, och den andra en halv mil lång till Hjortsberga. Lantbrevbärarna ersatte då poststationerna i Hjortsberga, Hasslö och Aspö, som alltså drogs in efter blott fyra års tillvaro. De båda sistnämnda återinrättades efter åtskillig tid, den på Aspö dock med namnet Drottningsskär. Namnet Aspö hade blivit upptaget av en poststation i Södermanland. Om denna berättas i boken HUMLEGUBBAR på sidorna 90-94.

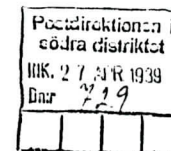
Fiskaren Sven Olsson i Listerby var den förste lantbrevbäraren på linjen till Hasslö och Aspö. Han sade upp sig efter sju månader villkorligt "såvida Kungl. Generalpoststyrelsen icke beviljar mig en tillökning av 56 kr".

Det gjorde poststyrelsen inte och ett nytt kontrakt om lantbrevbäringen tecknades med fjärdingsmannen Sven Andersson på Hasslö att gälla från 1879 års ingång. Vid överlämnandet till poststyrelsen av det nya kontraktet skrev postmästare Ejserman i Karlskrona att den besvärliga sjöpostföringen bidrog till att ersättningen måste bli förhållandevis hög.

Lantbrevbäringslinjerna från Listerby ändrades flera gånger och lantbrevbärarna anlätades även för befordran av postväskor mellan poststationerna, något som t ex framgår av tidtabellen nedan.

206.			
Listerby—Vambåsa—Johannishus— Listerby.			
(Från den 3 juni 1894.)			
S. O.	—	12,15	1,4
S. O.	3,45	5,0	
S. O.	6,15	—	
			<i>Listerby poststation</i> ..... <i>Vambåsa skolhus</i> ..... <i>Johannishus' poststation</i> ..... <i>Djurtorps by</i> ..... <i>Listerby poststation</i> ..... Postföringen å linjen ombesörjes af landt- brevbarare.

Nedan återgivna brev resulterade i att ett postombud inrättades i Kuggeboda.



3320/38  
11 | a | 2 |

Till

Kungliga Generalpoststyrelsen

Stockholm.

Remitteras till postdirektionen i S. D. under åbe-  
ropande av tidigare remiss i ärendet



*W. W.*  
*Eds Hammarquist*

Den 6 december 1938 var ett möte samlat för att dryfta postfrågan inom Listerby socken och en skrivelse avläts till Kungl. Generalpoststyrelsen.

Jag vill härmed efterhöra huruvida några planer äro å färde att effektivisera och modernisera postföringen härstädes.

Avgående post har ju bragts i överensstämmelse med tidens fordringar. Men är sättet för ankommande post föråldrad. Ett brev härifrån till närmaste stad, Karlskrona, går fram på dagen eftersom järnvägens bussar tömmer brevlådorna. Men ett brev från t. ex. Karlskrona tar minst 2 dagar i anspråk med järnväg till Johannishus järnvägsstation, bil till Listerby poststation, därifrån med lantbrevbärningslinje ut i bygderna.

Vidare har befolkningen i Kuggeboda med omnejd för långt till närmaste postkontor för att ha någon nytta av postsparbank o. d. som följer med ett postkontors inrättande.

Att storleken av Kuggeboda samhälle väl motiverar inrättandet av ett postkontor framgår av att t. ex. Kuggeboda telefonstation har närmare 40-talet abonnenter.

Det vore därför önskvärt att mötets förslag vunno beaktande.

Till Eder tjänst för frågans vidare dryftande och lämpliga förslag att lösa problemet.

Listerby den 23 april 1939.

*Lennarth Kappel*  
Kommunalfullmäktiges ordförande.

## Kuggeboda ville ha egen poststation

En anmodan från poststyrelsen i april 1936 till postmästarna att i större utsträckning utnyttja omnibuslinjerna för postbefordran ledde bland annat till en längre utredning av postmästaren i Karlskrona, där man t o m tangerade möjligheterna att dra in den befintliga lantbrevbärningen.

I projektet ingick förslaget att bussförare skulle agera som lantbrevbärare. På sina håll kunde man genomföra sådana anordningar men kanske inte med någon större framgång. Ett fall exemplifieras i boken "Berättelser från glesbygd" i kapitlet "Ovanlig form för lantbrevbärning". Men i Blekinge enades man om att slippa ändra lantbrevbärningen. Före folkskolläraren Oskar Hallberg skrev den 14 november 1938 bl a följande till postmästaren i Karlskrona och fick brevet "kontrasignerat" av tf landsfiskalen Ernst Agnér:

"På mångas begäran få undertecknade anhålla, att postföringen i Listerby socken, med bibehållande av nuvarande lantbrevbärning, måtte utökas på så sätt, att ett brevuppsamlingsställe inrättades i Kuggeboda, från vilket posten avginge med den buss som avgår från Korsanäs vardagar kl 7.20 och sön- och helgdagar kl 10.30 och som i Listerby står i förbindelse med buss till Karlskrona och posten sålunda finge gå direkt dit.

Motivet till denna anhållan är, att om vi, som bo i södra delen av socknen och erhåller vår post omkring kl 17, behöva avge ett brådskande svar på ett brev eller det annars är något brev som hastar, kan det ej komma härifrån förr än följande dags eftermiddag, och så får det ligga över i Listerby till nästa dags förmiddag, då posten går till Johannishus."

Det var i och för sig en blygsam begäran. Längre gick man vid ett möte den 6 december 1939 med invånarna i byarna Korsanäs, Köpe, Millegarne och Gö, vilket redovisades i ett brev till Posten den 23 april 1939. Man önskade en poststation i Kuggeboda samt en ny lantbrevbärningslinje därifrån.

Detta avstyrkte postmästaren i Karlskrona, som dock i gengäld föreslog, att ett postombud skulle inrättas i

Kuggeboda. Det fanns då redan omkring 400 postombud i vårt land. De hade tillkommit - till en början med benämningen "stationär lantbrevbärare" för att underlätta postutväxlingen på mindre orter, där det inte ansågs befogat att ha en särskild poststation. Postombuden avgav särskild redovisning till en postanstalt, ofta den poststation som låg närmast eller bäst med hänsyn till befintliga kommunikationer.

Poststyrelsen beslöt vid föredragning den 28 juli 1939 att ett postombud skulle inrättas i Kuggeboda. Däremot blev det inte något försök med lantbrevbärning per buss. Postombudet inrättades den 1 september 1939 hos handlanden Karl Albin Karlsson. Till och från Listerby sändes posten med lantbrevbäraren på den befintliga linjen Listerby-Kuggeboda.

För tillämpning från den 1 maj 1948 tecknades avtal med lanthandlare Gustaf Albert Johansson om det fortsatta handhavandet av postombudet. I en större omorganisation avvecklades postombudet med 1970 års utgång och kunderna betjänades med en ändrad och utbyggd lantbrevbärningslinje från Johannishus.

1939 års busstidtabell

Från Listerby till Karlskrona														
	Alla vardagar											Hälgfria lörd. samt 22/12, 23/12, 24/3, 6/4		
avg. Ronneby .....	5.10	...	...	...	...	...	...	...	...	16.05	...	...	...	
avg. Korsanäs .....	...	...	7.20	...	...	12.15	...	...	...	...	...	...	...	
avg. Listerby kyrka...	5.30	6.20	7.45	...	10.45	12.40	...	16.25	...	...	...	...	...	
Förkärla .....	5.34	6.24	7.49	...	10.49	12.44	...	16.29	...	...	...	...	...	
avg. Esketorps vägsk.	...	6.35	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
Hjortahammar vägsk	5.38	6.40	7.53	...	10.53	12.48	...	16.33	...	...	...	...	...	
Esketorp .....	5.40	6.42	7.55	...	10.55	12.50	...	16.35	...	...	...	...	...	
avg. Skavkulla .....	...	...	8.03	...	...	14.13	...	18.0	...	...	...	...	...	
Grönadal .....	...	...	8.05	9.20	...	14.16	...	18.02	...	...	...	...	...	
Skillinge .....	5.48	6.45	8.07	9.22	10.58	12.52	14.18	16.38	18.04	...	...	8.07	14.33	20.13
Bjärby .....	5.50	6.47	8.09	9.24	11.0	12.54	14.20	16.40	18.07	...	...	8.09	14.35	20.15
Fredriksdal .....	5.52	6.49	8.11	9.26	11.02	12.56	14.22	16.42	18.10	...	...	8.11	14.37	20.17
Nättraby .....	5.54	6.51	8.13	9.28	11.04	12.58	14.24	16.44	18.13	19.30	21.30	8.13	14.39	20.19
Kärtrorp .....	6.01	6.58	8.20	9.35	11.11	13.05	14.31	16.51	18.20	19.37	21.37	8.20	14.46	20.26
Boråkra .....	6.03	7.0	8.22	9.37	11.13	13.07	14.33	16.53	18.23	19.39	21.39	8.22	14.48	20.28
Posenholm .....	6.08	7.05	8.27	9.42	11.18	13.12	14.38	16.58	18.28	19.44	21.44	8.27	14.53	20.33
Desnäs .....	6.15	7.12	8.35	9.49	11.25	13.19	14.46	17.06	18.36	19.52	21.52	8.35	15.01	20.41
ank. Karlskrona Parkgatan .....	6.23	7.20	8.44	9.57	11.33	13.27	14.54	17.14	18.44	20.0	22.0	8.44	15.09	20.49

1) Lördagar och 22/12, 23/12, 24/3, 6/4 8.03. 2) Lördagar och 22/12, 23/12, 24/3, 6/4 8.05. 3) Turen från Listerby kl. 20.0 in-ställes julafton. Vanlig tågbiljett gäller till turen från Ronneby 16.05 och från Nättraby 18.13, 19.30 och 21.30.